

Nr 2 2018

Medsols

Utan kärnkraft inga kärnvapen

Sverige ska verka för ett förbud inte bara vad gäller kärnvapen utan också dess moder, kärnkraften. Och så länge kärnkraften finns kvar ska den jämföras med fossilkraft vad gäller miljö och klimat. Det globala problemet att på ett säkert sätt i 100 000 år ta hand om kärnavfallet måste få en lösning med hjälp av en prövning av alternativa metoder. I väntan på lösningen bör kärnavfallet minimeras genom snabb utbyggnad av de förnybara alternativen.

När kärnkraften utvecklades på 1950-talet var det

kärnvapenindustrin som var motorn. Sverige blev det mest kärnkraftstäte landet per capita i världen trots stora skogs- och vattenkraftsresurser. Men nu är det dubbelt så dyrt att producera ny kärnkraft som att producera ny vind- och solkraft. Och det 50-åriga avfallsproblemet är inte löst. Utan ett militärstrategiskt intresse skulle kärnkraften själv dö.

Med det självklara förbudet mot kärnvapen som majoriteten av världens länder driver borde det också vara självklart att ny och uppgraderad kärnkraft ska förbjudas. Det finsk-ryska exemplet Pyhäjoki nära den svenska

Norrländskusten är ett exempel på behovet av internationellt agerande.

Det finns de inom miljörelse och industri som betraktar kärnkraften som nästan fossilfri och miljövänlig eftersom det bara kommer ut vattenånga ur skorstenen. Då bortser man ifrån uranbrytning, transporter, energiförluster, radioaktiva utsläpp och olöst avfallshantering. Till detta kommer att makten och kontrollen av kärnkraften alltid kommer att ligga i riktigt stora ägares händer. Det är svårt att demokratisera kärnkraft som man kan med sol, vind och bio-bränsle.

Ett nytt skäl att jämföra kärnkraft med fossila bränslen har tydliggjorts nu när krav på elektrifiering och digitalisering av trafik med mera drivs fram som miljöåtgärder. Det stora energibehovet till batteriladdning och datahallar används allt oftare som argument för att man inte kan avveckla kärnkraften.

Att kärnkraften kunnat drivas i ett halvt århundrade utan någon acceptabel lösning för avfallet är en skam för världens tekniker och beslutsfattare. Möjligen hänger även detta samman med det kärnvapentekniska intresset. Avfallet kan ju delvis användas i

de vapen man vill tillverka. Den svenska kärnkraftsindustrin har satt allt på ett kort och utarbetat en enda metod för att ta hand om och slutförvara det kärnavfall som växer dag för dag. Denna metod har nu underkänts av Mark- och Miljödombstolen vid Nacka Tingsrätt. Det är oerhört angeläget att regeringen ställer krav på utredning av alternativa metoder, till exempel djupa borrhål, innan beslut fattas.

*Jan Strömdahl
ordförande FMKK
(Denna text ingår i en motion till Klimatriksdagen)*

Årsmöte med diskussioner och sång

På FMKK:s årsmöte den 15 april diskuterades det i grupper fördelar och nackdelar för Folkkampanjen mot Kärnkraft och Kärnvapen med att gå med i MKG, Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning.

Tre grupper redovisade sina diskussioner på väggen. Fördelar: ja till förhandlingar, fördela och minska administration, starkare administration, större medlemsantal, Miles Goldstick anställd som expert, tillgång till MKG:s större resurser, vi kan åka på fler viktiga konferenser, får större möjligheter att kritiskt granska alternativa kärnavfallsutförvar, kansli och personal bekostas av MKG, fler aktörer starkare röst. Nackdelar: vi kan inte ge pengar annat än till kärnavfallsfrågan, försvagad/förklarad folkrörelse,

MKG får hela bidraget, "alla ägg i en korg", risk för maktobalans, samverkan med freds-, sol- och vindkraftsrelserna minskas. Får FMKK medel till sitt kansli? Kommer FMKK:s synpunkter att respekteras? Samarbetet gäller enbart avfallsfrågan.

Summer Camp 2018

My Leffler och Elisabeth Holmström från Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken rapporterade och visade starka bilder från protesterna mot kärnkraftsbygget i Pyhäjoki, Finland och berättade om motståndet i Sverige där 28 kommuner ställt sig bakom protester mot bygget. Paul Rimmerfors berättade att ICAN:s International Steering Group (the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) kvällen före årsmötet, ett halvt års betänketid efter vår formella

ansökan, välkomnat FMKK som fullvärdig medlem. Paul påminde om att styrelsen avsatt medel för två personers deltagande i International Summer Camp Against Nuclear Energy. Mötet äger rum den 6-12 augusti 2018 i Narbonne, Frankrike. Medlemmar uppmanas härmed att ansöka, ungdomar prioriteras. FMKK bekostar resor (helst med tåg), uppehälle och deltagaravgifter. I verksamhetsplanen för 2018 betonades främst ansträngningarna att få Sverige att skriva under FN:s kärnvapenförbud och att utveckla samarbetet med andra organisationer.

"Så här ni ser ut"

"Jaså det är så här ni ser ut, ni som fortsätter kampen" inledde skådespelaren och trubaduren Anders Linder sitt bejublade framträdande med sång, gitarr och

saxofon. Han återförde oss till folkromstidningen med bilder och levande uttryck i sina egna texter och musik. Som vanligt hade kansliansvarige Eduardo Hornos Ledoux ordnat med fin lunch och som avslutning läckra pannkakor med vispgrädd. Eduardo avtackades efter sju års idogt

arbete av ordförande Jan Strömdahl och kröntes till hedersledamot. Samma värdighet som Anders Linder strax innan hedrades med som tack för sitt uppträdande och långvariga engagemang mot kärnkraft och kärnvapen.

*Text och foto:
Charlotte Thege*

Anders Linder sjöng.

Elisabeth Holmström talade.

Eduardo, hedersmedlem.

FMKK:s styrelse 2018

Ordinarie: Jan Strömdahl 1 år (ordförande), Gunilla Hansson 1 år (kassör), Rolf Hansson, 2 år Elisabeth Holmström 2 år, Lena Lagerstam 1 år kvar, My Leffler 1 år kvar, Eia Liljegren-Palmær, 1 år kvar.

Ersättare väljs på 1 år: Lars Broman, Maj Wechselmann, Måna Wibron, Göran Bryntse, Agneta Liljesköld, Peter Eller.

Våra kontaktuppgifter

Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen
Tegelviksgatan 40, 116 41 STOCKHOLM
Telefon: 08-84 14 90
e-post: info@folkkampanjen.se
hemsida: www.folkkampanjen.se
Vårt PlusGiro är 30090-5

Medlemsavgiften är 350 kr för stödmedlemmar, 250 kr för vanligt medlemskap, 50 kr för familjemedlemmar och 125 kr för pensionärer, arbetslösa och ungdomar.

Redaktör och ansvarig utgivare för Medsols är Eia Liljegren-Palmær. Telefon 0573-21 337. E-post: eia_liljegren@swipnet.se

Aldrig ger vi upp kampen för Kärnkraftsfritt Bottenviken

NEJ till kärnkraftverk i Pyhäjoki

- Övertorneå
- Överkalix
- Kalix
- Boden
- Piteå
- Skellefteå
- Robertsfors
- Umeå
- Dorotea
- Nordmaling
- Sundsvall
- Vännäs
- Härnösand
- Kramfors
- Timrå
- Örnsköldsvik
- Bjurholm
- Vindeln
- Sorsele
- Hanhikivi i Pyhäjoki

leverantör, Raos Project, och huvudentreprenören Titan 2 uppfyller inte STUK:s krav på säkerhet. De brister både i dokumentation och säkerhetskultur.

Allt fler finska ägare vill lämna Fennovoima

En rysk bank har i slutet på 2017 beviljat Fennovoima ett lån på 500 miljoner euro för byggandet av kärnkraftverket.

Men flera finska kommuner, som är delägare i Fennovoima, diskuterar nu att lämna företaget. Exempelvis har Helsingfors kommunfullmäktige beslutat att inleda en utredning om Helsingfors och Vanda ska lämna Fennovoima. Helsingfors stad äger 40 procent och staden Vanda är 60 procent av aktierna i Fennovoima. Enligt Fennovoimas hemsida är redan flera företag "icke-finansiella aktieägare". Dessa aktieägare vill lämna företaget men blir inte av med sina aktier då ingen vill köpa dem.

Nätverkets brev till alla Finlands kommuner

Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken skickade i november 2017 brev till kommunfullmäktige i alla Finlands 311 kommuner och till de företag som är delägare i Fennovoima. I brevet berättade vi om den starka opinion som finns i Sverige mot kärnkraftverket. Vi hoppas kunna påverka finska kommuner och Fennovoimas ägare.

Stor opinion i Sverige måste bli ännu större

Det är mycket glädjande att det finns en stark opinion i Sverige

mot byggandet av ett finsk-ryskt kärnkraftverk vid Bottenviken. Hittills har nitton norrlands-kommuner på olika sätt beslutat ta avstånd från kärnkraftverket. Men nu är det viktigt att ännu fler kommuner gör samma sak. Så den 7 april skickade nätverket ett brev om detta till alla kommuner i Sveriges i de fem nordligaste länen. Viktigt att du kontaktar politiker i din kommun eller skriver medborgarförslag om kommunen inte tagit ställning än!

Svenska regeringen måste agera

Representanter från nätverket träffade miljöminister Karolina Skog på miljödepartementet i januari och informerade om vår oro och ställde krav på att svenska regeringen agerar och slutar blunda för det som håller på att hända.

Organisationer, forskare och privatpersoner har vädjat till Finlands regering och riksdag. Svenska kommuner, myndigheter, organisationer och allmänhet har framfört mängder av kritiska synpunkter i samråden enligt Esbokonventionen. Men Finlands regering har inte brytt sig om detta. Nu är det viktigt att vi trycker på svenska myndigheter och organisationer att agera.

Viktigt med manifestationer och namninsamling

Vi måste hålla frågan levande – därför är det viktigt med återkommande manifestationer till exempel på Fukushima-dagen och Tjernobyldagen. Tiotusentals människor har skrivit sina namn i de namninsamlingar som pågår och vi fortsätter samla namn tills kärnkraftverket är stoppat. Ett bra tips är att göra som i Umeå där man träffas och går ut tillsammans och samlar namn första lördagen i varje månad.

Mer om Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken

Information om nätverket finns på hemsidan <http://karnkraftsfritt.se/>

och på Facebooksidan <https://www.facebook.com/groups/karnkraftsfritt.bottenviken/>

Vi måste samarbeta över alla gränser för en kärnkraftsfri värld

Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken bildades i december 2011 och har sedan dess ordnat mängder av manifestationer, informationsmöten och en stor konferens tillsammans med olika organisationer och föreningar. Nätverket är ett partipolitiskt obundet nätverk för alla som vill arbeta för att stoppa byggandet av kärnkraftverk i Bottenviksområdet. Vi bryr oss om miljön och vill arbeta för en hållbar utveckling utan kärnkraft. Vi anser att kärnkraften inte är någon lösning på klimathotet. Det är i stället ett slut på energilöseriet, smart energiteknik och olika förnybara energilösningar. Vi vill samarbeta över alla gränser för en kärnkraftsfri värld.

Stöd gärna Nätverket Kärnkraftsfritt Bottenviken genom att ge en gåva eller bli månadsgivare till Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen på plusgiro-konto: 3 00 90-5.

*Lena Lagerstam,
Morjärva*

*Samordnare i Nätverket
Kärnkraftsfritt Bottenviken och
styrelseledamot i Folkkampanjen
mot Kärnkraft-Kärnvapen*

Stöd det nya Infocentrum Hanhikivi i Pyhäjoki

Andelslaget Häxlås bildades i slutet av 2017 för att driva Infocentrum Hanhikivi i Pyhäjoki. Andelslaget är ideellt och ickevinstdrivande och ordnar olika evenemang och genomför tvärvetenskapliga och tvärkonstnärliga projekt. Målsättningen är att sporra invånarna att aktivt motsätta sig förödande former av energiproduktion och erbjuda gemensamma diskussionsföreläsningar.

Läs mer på hemsidan www.noidanlukko.wordpress.com

Fortfarande finns förutsättningar att avstyra det vansinniga projektet att bygga ett kärnkraftverk på en låglänt udde på finska sidan Bottenviken.

Trots att Fennovoima saknar finska regeringens tillstånd att bygga kärnkraftverket så investerar företaget uppemot 500 miljoner euro på byggnader och anläggningar på udden Hanhikivi i Pyhäjoki. Stora muddringar görs i havet utanför och hamn och kylvattentunnlar byggs. Hanhikivi är skövlad och den värdefulla naturen har förvandlats till ett inhägnat industriområde i stor skala. Detta är skandal och man kan undra vilka löften Fennovoima fått av finska regeringen?

Allt talar emot att utsätta Bottenvikens sköra och redan utsatta ekosystem för kärnkraftens

alla risker och hot. Vi vet att kommande klimatförändringar riskerar att få stora konsekvenser för Bottenviken. Vilket vansinne att bygga kärnkraft i en tid då förnybar energi utvecklas på ett fantastiskt sätt med sjunkande kostnader, ny teknik och snabb utbyggnadstakt.

Tillståndet försenat

Finska Arbets- och näringsministeriet har meddelat att Fennovoimas ansökan om att få bygga kärnkraftverket behandlas tidigast 2019. Samtidigt ska Strålsäkerhetscentralen (STUK) göra en bedömning. Beslutet har flyttats framåt i tiden på grund av att ryska Rosatom behöver mer tid att uppfylla krav och lagstiftning i Finland.

Skrämmande är att STUK har uttryckt oro över Fennovoimas säkerhetskultur, Reaktorns

Vad kan du göra?

Genom att betala medlemsavgift gör du det möjligt för föreningen att fortsätta det viktiga arbetet mot kärnkraft och kärnvapen.

Ordinarie medlemsavgift är 250 kr. Pensionärer, arbetslösa och studenter betalar 125 kr och ungdomar upp till 30 år 50

kr. Stödmedlem 350 kr. Du kan även skicka en valfri gåva till plusgirokonto 3 00 90-5. Ange namn och adress och meddela vad ditt bidrag gäller. Läs mer på sidan 6 i detta nummer av Miljömagasinet.

Som medlem får du Medsols tre gånger om året.

Foto: Karrock (is.gd/YaQJFT) / CC-AT-SA 3.0 (is.gd/c6MeRx)

En kopparkapsel utan lock, och markering runtom för bentonitbufferten och berget.

Sant eller falskt?

Kärnavfallsrådet, ett rådgivande organ till regeringen i kärnavfallsfrågor, har utkommit med sin årliga kunskapsrapport, i år kallad Beslut under osäkerhet. Ordet "osäkerhet" förekommer åtta gånger i bara inledningskapitlets fyra sidor.

Med osäkerhet menar de olika osäkerheter som finns i frågan om slutförvar av använt kärnbränsle. Mikael Karlsson i Kärnavfallsrådet definierar "osäkerhet" med "då det är oklart om något är endera sant eller falskt". Rapporten är publicerad en månad efter att Mark- och miljödomstolen den 23 januari 2018 sa nej till ansökan om slutförvarsmetod för använt kärnavfall. Rapporten följdes sedan upp på ett seminarium i mars som Kärnavfallsrådet ordnade.

Bakgrund: Kärnkraftindustrin bildade bolaget Svensk Kärnbränslehantering SKB, redan på 1970-talet för att hantera och ansvara för det utbrända kärnbränslet från reaktorerna. 2011 ansökte SKB hos Mark- och miljödomstolen, om metod och plats för att slutförvara bränsleavfallet som är "strålning" och farligt för människan i 100 000 år. Mark- och miljödomstolen, MMD, sa Ja till platsen för slutförvaret i Forsmark, men Nej till den kopparkapsel som avfallet är tänkt att placeras i, på grund av osäkerhet om kopparsäkerheten som ska omge och vara en av tre barriärer runt avfallet. Osäkerheten gäller om kapseln klarar sig åldersmässigt. MMD skriver i domen: "Den samlade utredningen visar att osäkerheten om kapselns skyddsförmåga är betydande och att alla osäkerheter inte har beaktats i SKB:s säkerhetsanalys". MMD anser också att det råder osäkerhet i lagstiftningen om var ansvaret för slutförvaret ligger. "MMD anser att ett slutförvar för använt kärnbränsle är tillåtligt endast om det klargörs vem som har ansvar enligt miljöbalken på mycket lång sikt", skriver de.

MMD beslutar inte i frågan utan meddelar regeringen sitt

ställningstagande. Regeringen har slutordet i denna fråga som inte går att överklaga.

Utreda och klargöra bättre

Det är här som Kärnavfallsrådet kommer in i bilden som rådgivare. Rådet utgörs av elva stycken oberoende sakkunniga inom olika områden, alla professorer.

Kärnavfallsrådet lyfter i kunskapsrapporten upp olika områden med "osäkerheter" som de anser SKB bör utreda och klargöra bättre. Ett exempel på en sådan är enligt rådet förutom kopparsäkerheten i kopparkapseln den segjärnsinsats som ska finnas inuti kapseln med uppgift att dels hålla de utbrända bränsleelementen på plats, dels stärka upp kopparkapseln mot yttre tryck eftersom koppar är mjukt. Under hela domstolsprocessen så nämndes nästan inget om denna insats långsiktiga hållbarhet.

Däremot diskuterades kopparsäkerhetens långsiktiga hållbarhet timme efter timme. Kärnavfallsrådet befarar eller i varje fall anser att det inte är utrett, att segjärnet på mycket lång sikt kan bli sprött. Vid markrörelser, markskakningar eller trycket ovanifrån från nästa istid, kan kapseln brista om stommen i den har blivit spröd. Nästa istid kan enligt geologer komma om så där 10 000 till 30 000 år. Kärnavfallsrådet lyfter

FAKTARUTA

Kopparkapseln är tänkt att vara 5 meter lång, 1 meter i diameter och ha 50 millimeter väggjocklek samt väga tom 7,4 ton. Den gjutna segjärnsinsatsen inuti kommer att väga 13,6 ton och ha plats för 12 eller 4 kompletta bränsleelement beroende på vilken reaktortyp de kommer ifrån. En fylld försluten kapsel kommer att väga totalt cirka 24 ton varav 2 ton är utbränt uran. Sverige har i dag cirka 7 000 ton utbränt kärnbränsle i förvar i vattenbassänger i Oskarshamn. När alla reaktorerna är stängda kommer vi att ha 12 000 ton och då åtgår det 6 000 kapslar att slutförvara i.

även frågan om vem som bär ansvar för kärnbränslet. Det gäller både före och efter förslutning av slutförvaret, som kommer att ske tidigast runt år 2100.

Det sista stängs runt 2040

Det sista kärnkraftverket planeras att stängas runt 2040. Kärnavfallsrådet föreslår här förtydligande av lagstiftningen. Rådet påpekar även osäkerheten kring kompetensförsörjning. Kommer det att finnas kompetens inom Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, under tillräckligt lång tid?

De har en stor roll i denna fråga eftersom förslaget från SSM är en stegvis prövning, något som ställer krav på att de har kompetent personal ända fram till år 2100. Ett annat kapitel i rapporten heter *Etisk osäkerhet*. Ska den som åtnjuter kärnkraftens fördelar också bära dess bördor? Eller ska vi vänta med slutförvaringen tills vi hittat bättre teknik? Kan skjuta in här att enligt folkomröstningen 1980 skulle kärnkraften avvecklas med förnuft och vara klar till år 2010.

När kommer då regeringen att fatta sitt beslut? Ja, det vet ingen men en gissning är att det kan bli tidigast 2019 efter beredning i regeringskansliet. Sedan om det blir ett Ja återförs ärendet till Mark- och miljödomstolen och Strålsäkerhetsmyndigheten som ska fastställa villkoren, och då skriver vi kanske 2020.

Sture Grönblad

styrelseledamot i Miljöförvaltningsmyndighetens kärnavfallssekreteriat Milkas

FAKTARUTA

Statens råd för kärnavfallsfrågor, Kärnavfallsrådet, är en tvärvetenskaplig kommitté som har till uppdrag att ge regeringen råd i frågor om använt kärnbränsle, kärnavfall och rivning av kärntekniska anläggningar. Rådet har 11 medlemmar och bildades 1992. Rådets uppdrag anses slutfört när regeringen har beslutat om ett slutförvar, står det i direktivet. Nuvarande uppdrag är nu förlängt tom år 2022.

Återvändsgränd

**MEDSOLS
REDAKTÖR**

Det verkar som om några har förstått att kärnkraften är en återvändsgränd. Förbudet mot uranbrytning som kommer i augusti är ett tecken. Ett annat är att Miljödomstolen anser att den avfallshandling som kärnkraftsindustrin föreslagit inte är tillfyllest. Nu går ärendet till regeringen och vi får hoppas att även de inser att det är omöjligt att veta vad som händer om hundratusentals år. Kanske vi äntligen kan få den oberoende utredning som vi krävt ända sedan folkomröstningens dagar.

Visserligen finns det några kärnkraftskramare kvar här och där som drömmer om en ny generation kärnkraftverk. Det har de gjort i många år. Först var det breedreaktorer. Några byggdes, till exempel Kalkar, som slukade miljarder Euro innan det skrotades. Samma väg gick det för japans Monjou.

Nu verkar det som om ITER är drömmen. Den byggs i Ca-

darache i Frankrike. ITER, *International Thermonuclear Experimental Reactor*, är en anläggning för forskning kring fusion projekterad av ett flertal länder (EU, Japan, Ryssland, Kina, USA, Sydkorea, Indien). Den beräknades stå färdig enligt officiella uppgifter 2018, sedan användas i cirka 20 år. Målet har sedan 1985 varit att bygga ITER genom internationellt samarbete. Sedan har Ryssland tagit över Sovjetunionens roll och Sydkorea, Kina och Indien kommit med som nya partner. Kostnaderna beräknas till 1 500 miljarder. Vem kan försvara sådana gigantiska kostnader när alla vet att sol, vind och vatten blir allt billigare och dessutom är miljövänliga?

Ingenting visar mer vilken återvändsgränd kärnkraften är än Tjernobyl 1986. Kostnaderna efter katastrofen är astronomiska och inte täckta. Miljöförstörelsen är känd, drabbar djur och växter även i norra Sverige. Det finns ingen ursäkt. Fukushima inte att förglömma. Där pågår fortfarande katastrofen som ingen vet hur den slutar.

Eia Liljegren-Palmér

Att skrota kärnkraftverk

■ Efter stängningen av Grafenrheinfeld och Gundremmingen i sydtyska Bayern (2015 respektive 2017) finns bara sju kärnkraftverk i drift i hela Tyskland. Enligt atomlagen (Atomgesetz) ska de vara avstängda senast 2019 respektive 2021.

I den andra sydtyska delstaten Baden-Württemberg (Ba-Wü) diskuteras för närvarande omhändertagandet av lågradioaktivt avfall. Philippsburg (i drift sedan 1984) ska stängas 2019, Neckarwestheim 2 (i drift sedan 1988) 2021. Hur litet kontaminerat får avfallet vara för att inte behöva anses vara någon hälsorisk och kunna behandlas som vanligt byggavfall? Dr. Ulrich Clever, president för läkarnas intresseorganisation (Ärzttekammer) har uttalat sig mot landet Ba-Wüs miljöminister Franz Untersteller (Grüne).

Det finns ingen oskadlig joniserande strålning, skriver Clever i organisationens facktidning (Ärztblatt Ba-Wü, 03/2018) enligt tyska Strahlentelex aprilnummer. Däremot hävdar miljöministern att lågt radioaktivt skrot skulle försvinna i "bruset av bakgrundsstrålningen". Tyska grenen för den internationella föreningen Läkare för förebyggande av kärnvapenkrig (IPPNW) uppskattar Clevers ställningstagande som fick bekräftelse på ett vetenskapligt facksymposium, sammankallat av Ba-Wüs Ärzttekammer i februari 2018. Ståndpunkten delas av många läkare i hela Tyskland och de anser att lågt radioaktivt byggavfall inte får läggas i deponier tillsammans med hushållsavfall eller hamna i sopförbränningsanläggningar. Det var på tiden att detta politiskt kontroversiella tema behandlades sakligt, tycker Dr. Alex Rosen, ordförande för IPPNW i Tyskland.

Susanne Gerstenberg

Fessenheim – i drift igen

■ I dag har Fessenheim 2, Frankrikes äldsta kärnkraftverk, granne med sydtyska delstaten Baden-Württemberg (Ba-Wü), tagits i drift igen, rapporterar Ba-Wüs miljöministerium den 9 april 2018. Sommaren 2016 togs reaktorblock 2 ur drift på grund av säkerhetsrisk.

"Även om den franska myndigheten för atomsäkerhet (ASN) nekar till att det fortfarande skulle finnas några risker anser jag att det är fel och riskabelt att starta Fessenheim 2 igen", skriver Franz Untersteller (Grüne), Ba-Wüs miljöminister. Untersteller påminner om att kärnkraftverket Fessenheim ska stängas för gott i början av 2019 enligt den franska regeringens beslut.

– Det verkar meningslöst att ta denna reaktor i drift för så kort tid, en reaktor som dessutom har varit så olycksdrabbad, påpekar Untersteller och fortsätter. Det hade hedrat ägaren EdF (Electricité de France) att inleda avvecklingen av Fessenheim 2 redan nu. Fessenheim block 1 togs kortvarigt ur drift 2017. *Susanne Gerstenberg*

Än är det inte för sent. Än kan det skandalomsusade kärnkraftsprojektet i norra Finland stoppas. Här en aktivist ute på Bottenvikens is i det blivande hamnloppet utanför den förstörda udden.

"Victory"! Nu står maskinen – och arbetet – stilla igen i Hanhikivi!

Ett långvarigt motstånd mot kärnkraft

Kynnefjäll och Ojnare i Sverige och Greenham Common i England är exempel på långvarigt och uthålligt motstånd. Här har människor med sin fysiska närvaro hindrat radioaktivt slutförvar, förhindrat kalkbrytning i ömtålig natur samt stängt en kärnvapenbas.

I norra Finland, 15 mil rakt österut över havet från Skellefteå, etablerades ett läger i Pyhäjoki. Detta kom att vara strax över ett år, från april 2015 till april 2016, fyllt av envist motstånd mot Fennovoimas och Rosatoms planerade kärnkraftverk vid den ömtåliga Bottenviken.

För att kunna göra långvarigt motstånd, måste man först älska och förstå det man vill försvara. Hanhikiviudden var oerhört vacker, ett skimrande kustlandskap med havtorn och blonda björkar. Just när naturen vaknar, kör maskinerna in och börjar brutalt avverka skogen, några veckor tidigare än Fennovoima, kärnkraftföretaget, hade sagt. Ändringen förklarades med att man inte ville störa fåglarnas bobyggande. Eller var det för att inte bli störda av tillresande aktivister?

Lägret etableras dock snabbt och aktivisterna får tillgång till tre sommarstugor av lokalbefolkningen. Även tyst stöd i form av mat, tillgång till kontinuerlig vattenförsörjning i dunkar och en bil samt en eka, med mera skänks. Under första sommaren är deltagarantalet stort, mellan 30 och 50 personer, de flesta från södra Finland, men även från Sverige och andra europeiska länder. Aktivisterna är i alla åldrar och deras grundsyn är till stor del gemensam. Samtal om marknadssekonomi, kapitalismen och

globaliseringen är centrala och vänskap och band fördjupas.

Målsättningen, att försvåra eller förhindra förstörelsen av naturen och byggandet av denna livsfarliga industri, blir allt tydligare. Strategin kommer att bli ständiga blockader, att rent fysiskt klättra upp på maskiner, att lägga sig under dessa eller att kedja fast sig vid dem. Dock undviks skadegörelse. Många av dessa blockader blir lyckosamma och arbetet försvåras, förlängs eller stoppar ofta upp i flera timmar. Några entreprenörer drar sig till och med ur samarbetet "då de inte får arbeta i fred". Att göra kreativa installationer/blockader blir allt vanligare. Ett exempel är när vägen blockeras av ett långsmalt bord, fyllt med allt vad ett surströmmingskalas innebär och en skylt inbjuder: "Welcome – your project is stinking!".

Solidarisk hungerstrejk

Lägret på udden stängdes efterhand in av skyddsstängsel av samma typ som kring skyddsobjekt och under några sensommarveckor tar sig aktivisterna ut och in sjövägen med hjälp av ekan. Detta för att hämta mat, färskvatten och inte minst varandra från häktet i Brahestad.

Polisernas och vakternas agerande blir allt brutalare. Udden utryms i början av september 2015 med stor övermakt: 16 polisbilar med många poliser och hundar, brandbilar, helikoptrar samt kustbevakningen! Endast en aktivist blir kvar och lyckas fly upp i en trädkoja, 15 meter över marken. Här befinner han sig en vecka utan mat och har enbart regnvatten att dricka. Han vägrar gå ner, och så länge han sitter i trädet kan avverknings-

inte fortsätta. När de andra aktivisterna kommer ut ur häktet hungerstrejkar de i sympati utanför Fennovoimas lokalkontor i Pyhäjoki. Ryktena går och snart sitter aktivister i träd och hungerstrejkar i solidaritet i Helsingfors, i Warszawa, i Prag, i Rom...

Energi eller geopolitik

Analysen att projektet inte primärt handlar om energi utan geopolitik, makt och kapital framstår allt tydligare. Utan någon diskussion eller demokratisk möjlighet att påverka, hamnar detta område i det spänningsfyllda fältet mellan öst och väst. Medan Nato, och då framför allt USA, alltmer omringar Ryssland, kan den planerade reaktorn Hanhikivi 1 komma att fungera taktiskt som en nukleär spjutspets. Många länder i östra Europa har "blivit" Natoanslutna. Finland har, liksom Sverige, skrivit under ett avtal om "värdlandsstöd" med Nato i september 2014. Iljuset av detta blir Rosatoms, och därmed ryska statens, agerande i Pyhäjoki mera förståeligt.

Motståndet fortsätter

Efter evakueringen av det första lägret, fortsätter motståndet kontinuerligt från ett nytt läger i skogen strax utanför Pyhäjoki. Från denna nya plats, med fullt tillstånd från markägaren, pågår blockader och störningar inne på och strax utanför byggplatsen. Tilläggas bör, att markägaren försörjer lägret med vatten och välbehövlig sauna. Närheten till kommunhus och Fennovoima möjliggör informationsinsamlande som ger insikt i oegentligheter, desinformation och rena falskriker, vilka snabbt sprids via bloggen ut över världen. Även på

andra ställen i Finland, som exempelvis Uleåborg, Tammerfors och Helsingfors initieras och genomförs aktivisterna kreativa aktioner mot Hanhikiviprojektet.

Vintern blir en prövning för aktivisterna, som nu endast är en dryg handfull. Enda skyddet mot snö och hård kyla är ett större militärtält med kamin, samt en husvagn för att sköta de viktiga kommunikationerna med omvärlden via solcellsel. Enkel mathållning och kaffekokning möjliggörs med en enkelt byggd tegelspis och värmande ved. Matfrågan löses till stor del via affärernas matsvinn i containrar.

"Återta udden!"

Nu planeras också en internationell aktionsvecka i slutet av april för att markera ett år av kontinuerligt motstånd under namnet "Reclaim the Cape!". Ytterligare en markägare upplåter mark en knapp kilometer utanför skyddsstängslet. Full öppenhet råder om att den 26 april, Tjernobyldagen, planeras att bli en viktig aktionsdag. Hela veckan kom att fyllas med föreläsningar, kritiska diskussioner, workshops, musik, installationer och olika aktioner.

Skogsområdet fylls successivt från mitten av april med allt fler människor från hela Europa. Ett belgiskt fältkök står för god mat, informationsbord byggs av vita björkstammar. Tält i alla storlekar, färger och former restes.

Våld

Övermakten blir total. Och brutal. Kravallpolis med pepparspray, "rubber bullets" (gummimantlade hårda kulor) och till och med "teaser" (elbatonger) anländer. En tysk aktivist, med

halsen kopplad via cykellåskedja till en grävmaskin, blir tre gånger i tät följd drabbad av polisvåld i form av elstötar från teasern. En belgisk aktivist från gruppen "Bomb-spotters" som själv kedjat fast sig i en tunna, rullas ner i ett dike och får ligga där åtskilliga timmar tills räddningskåren skär loss henne med svets. Hennes hand är i många dagar förvriden och känslolös. En annan aktivist får näsbenet spräckt... Ytterligare grava exempel finns.

Kravallpolis krossar först aktionslägret. Kravallpolis krossar dagen därpå skogslägret. Anledning: "Terrorverksamhet". Ett halvår senare, hösten 2016 kommer så terroristklassningen, på helt osanna grunder, från finska Supu (Säpo) för drygt 30 aktivister.

Britt Kramvig, professor vid Tromsø Universitet, med inriktning på turism och ursprungsbefolkningars rättigheter, menar att förr vände sig länder mot fiender utanför riket. Men i dag blir det allt vanligare att vända sig inåt, mot egna medborgare, som ifrågasätter vissa företeelser och då tystar dem med stöd av terroristklassning.

*Text och foto:
My Leffler*

Insamling till stöd

My kommer sannolikt att dömas till böter för sitt civila motstånd i en finsk rättegång som inte är avslutad när detta skrivs. FMKK har beslutat påbörja en insamling till stöd för My och eventuellt andra kamrater som kan komma att dömas. Om du vill ge ett bidrag så kan du skicka in det till PlusGiro 300 90-5. Märk inbetalningen med PYHÄJOKI.

Jan Strömdahl